

Johtajan kyky hallita haasteita / jatkuvaa reunalla olemista

Merja Hautakangas

29.9.2020

Varhaiskasvatuksen johtajuusfoorumi

Resilienssi on taito selviytyä elämän asettamista vastoinkäymisistä

- Kyky ponnahtaa takaisin vastoinkäymisistä ja kyky kasvaa vaikeuksista (Reivich)
- Kyky ponnahtaa takaisin negatiivisista tunnekokemuksista ja joustava sopeutuminen stressaavien kokemusten vaihtuviin vaatimuksiin (Tugade & Fredrickson, 2004)
- Joustavuus ei ole luontainen ominaisuus, vaan se vaihtelee henkilökohtaisten ja ammatillisten olosuhteiden mukaan
- Vaikuttavat sisäisen, ammatillisen ja ulkoisen tuen yhdistelmät
- Kehittyminen ja ylläpitäminen on yksilöllinen, relaatio- ja kollektiivinen prosessi
- Tunteemme ja käyttäytymisemme eivät johdu tapahtumista itsestään, vaan siitä, miten tulkitsemme noita tapahtumia

Arkipäivän taikaa

- Huolehtiva ja välittävä arki: rakkauden mikrohetket
- Minäpystyvyys
- Vahvuudet: kiitollisuus, toiveikkuus, sinnikkyys, näkökulmanottokyky
- Myötätunto toisia kohtaan lisää omaa merkityksellisyyden kokemista
- Huumori, positiivinen kasvun asenne, optimismi
- Tuen rakenteet: ihmissuhteet

Keskustelu pienryhmissä

1. Kerro tarina joustavuudesta johtamisessa
2. Mitä vahvuuksia käytit tuossa tarinassa?
3. Mikä mahdollisti tuon voiman?
4. Mikä rooli toivolla oli tarinasi?
5. Mikä oli suurin vahvuutesi epätoivon/ kriisin aikoina?
6. Kuinka löysit tien anteeksiantoon?

Resilienssitaidot (Reivich & Shatté, 2011)

Tunne itsesi taidot:

- ABC-mallisi
- Ajatusansasi
- Jäävuoriuskomuksesi

Taidot muutokseen:

- Uskomustesi haastaminen
- Näkökulman ottaminen
- Rauhoittuminen ja keskittyminen
- Reaaliaikainen resilienssi

Onko se totta? Onko se ainut selitys? Dweck, 2008

Arvostava toimintakulttuuri

1. Positiiviset tunteet ja suhteet
2. Emotionaalinen tuki
3. Minäpystyvyys
4. Viestintä ja yhteiset pelisäännöt
5. Itsenäisyyden säilyminen ja merkityksellisyyden löytäminen
6. Huumori
7. Asenne

Positiivinen asenne antaa mahdollisuuden kestää kärsimyksiä ja pettymyksiä sekä parantaa nautintoa ja tyytyväisyyttä. Negatiivinen asenne lisää kipua ja syventää pettymyksiä; se heikentää ja vähentää nautintoa, onnea ja tyytyväisyyttä.

Viktor Frankl

Asenteet ohjaavat tulkintaa

- Muuttumattomuuden asenne
- synnyttää arvostelua
- voimakkaita leimoja
- maailman täytyy muuttua, ei hänen
- pyynnöt kritiikkinä
- täydellisuuden tavoittelua

Dweck, 2008

Kasvun asenne virittyy oppimiseen ja rakentavaan toimintaan

- mitä voin oppia?
- miten voin kehittyä?
- miten voin auttaa toisia?
- mikä johtaa tavoitteeseeni?
- millaisia askelia otan auttaakseni itseäni kohti tavoitetta?
- tee konkreettinen suunnitelma: milloin, missä, miten?
- ponnisteleminen on välttämätöntä
- minkä virheen teit? mitä opit siitä?
- minkä eteen teit tänään kovasti töitä?
- muutoksen ylläpito

Matka kohti aitoa kasvun asennetta

1. hyväksy muuttumattomuuden asenne
2. ala kasvattaa sitä
  - a. tietoisuus mikä laukaisee
  - b. kasvata lempeästi
  - c. opi takaiskuista ja jatka matkaa

➤ *Myötätuntoa itseä ja muita kohtaan*

Kysymyksiä resilienssitarinaasi

1. *Mikä oli suurin vahvuutesi johtajuuden haastavassa hetkessä?*
2. *Kuinka harjoitit tätä vahvuuttasi? Mitä teit? Mikä oli lopputulos?*
3. *Kuka auttoi sinua?*
4. *Kuinka sinä edistit vuorovaikutussuhteita?*
5. *Mitä arvostit tilanteessa, itsessäsi ja muissa?*
6. *Mikä oli tavoitteesi? Mihin päätit keskittyä?*
7. *Kuinka kutsuit mukaan yhteisösi jäseniä?*
8. *Mitä kysymyksiä esitit?*
9. *Kuinka muotoilit tilanteen uudelleen nähdäksesi mahdollisuuksia?*
10. *Kuinka yritit ymmärtää asioita, jotka eivät ole sinun hallinnassasi?*
11. *Kuinka kohtasit kritiikin ja erilaiset näkökulmat?*
12. *Mitä opit?*
13. *Mikä antoi sinun laajentamaan näkemyksiäsi ja olemaan avoin mahdollisuuksille?*
14. *Mitä tuot tästä haastavasta tilanteesta omaan työyhteisösi?*
15. *Millaista on arvostava kohtaaminen johtamisessa?*

Apu / tuki

- Millaista yksilöllistä tukea tarvitset omaan kykyysi hallita haasteita?
- Millaista suhteisiin liittyviä tukea tarvitset ja keneltä?
- Miten voitte yhteisönä kehittää ja ylläpitää kykyänne hallita haasteita?
- Saatko esimieheltäsi riittävästi tukea? Miten voisit pyytää sitä?
- Saatko riittävästi tukea:
  - Kollegoilta? Verkostoiltasi?
  - Läheisiltäsi? Ystäviltäsi?
  - Miten voisit pyytää sitä?
- Millaista psykososiaalista tukea sinä tarvitset?
- Keneltä saat apua ja tukea?
- Piirrä tai kirjoita oma ”tuen tarpeesi”, johon kirjaat itsellesi toimintatavat, joiden avulla jaksat ja kykenet hallitsemaan haasteita
- Johtajan tuen tarpeen suunnitelma

Kiitos Merja.hautakangas@helsinki.fi

Lähteet

Arias, A. E. (2016). Build your grit: fostering resilience for education leaders. *Leadership*, 45(4), 12-15.

Dweck, C. (2008). *Mindset: the new psychology of success*. Ballantine Books.

Reivich & Shatté (2011): *The Resilience Factor: 7 Keys to Finding Your Inner Strength and Overcoming Life's Hurdles*.

Tugade, M. M., & Fredrickson, B. L. (2004). Resilient Individuals Use Positive Emotions to Bounce Back From Negative Emotional Experiences. *Journal of Personality and Social Psychology*, 86(2), 320-333.